

Інститут
обдарованої дитини
НАПН України

СИЛАБУС
вибіркової навчальної дисципліни
«ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ
ШКІЛЬНОГО ВІКУ»

Рівень вищої освіти	третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	011 «Освітні, педагогічні науки»
Спеціалізація / освітньо-наукова програма	Освіта та розвиток обдарованої особистості
Компонент освітньо-наукової програми	Навчальна дисципліна за вибором здобувача
Курс/Семестр	2/4
Обсяг дисципліни, кредити ЄКТС / загальна кількість годин	3/90 годин
Вид занять	лекції, семінарські, самостійна робота
Мова викладання	українська
Форми поточного та підсумкового контролю	Оцінювання індивідуальних навчально-дослідних завдань, усна та письмова форма контролю, заліковий контроль
Викладач	Постова Катерина Григорівна, кандидат психологічних наук kateruna_p@ukr.net
Консультації	здійснюються за запитом здобувачів
Анотація дисципліни	Програма навчальної дисципліни передбачає ознайомлення аспірантів з теоретичними та практичними результатами досліджень вітчизняних та зарубіжних спеціалістів з проблем виховання обдарованих учнів шкільного віку. Сприяє оволодінню методиками виховання обдарованих дітей шкільного віку та вивченню особливостей їх використання в практичній діяльності педагога. Ознайомлення з домінуючими чинниками, що впливають на формування обдарованої особистості в процесі її виховання в закладах освіти.
Мета викладання дисципліни	Ознайомити аспірантів з теоретичними та практичними результатами досліджень вітчизняних та зарубіжних спеціалістів з проблеми виховання обдарованих учнів шкільного віку. Забезпечити оволодіння методиками виховання обдарованих дітей шкільного віку, відпрацювати на практиці. Визначитися з провідними чинниками виховного впливу на формування обдарованої особистості.
Очікувані результати навчання	У результаті вивчення навчальної дисципліни аспірант має знати : основні принципи виховання обдарованих дітей шкільного віку; положення та підходи до виховання обдарованих дітей: біогенетичний, біосоціальний, культурно-історичний; актуальні напрями виховання

	<p>обдарованих дітей шкільного віку; особливості використання методів прийомів та засобів виховання обдарованої дитини шкільного віку; особливості соціальної адаптації та соціалізації обдарованих дітей у підлітковому віці; основні механізми соціалізації обдарованої особистості; психолого-педагогічні умови соціалізації обдарованих учнів; роль ціннісних детермінант у вихованні обдарованих дітей шкільного віку; освітні парадигми виховання обдарованих учнів в освітньому процесі; принципи побудови освітнього середовища для розвитку обдарованої особистості; основні принципи психолого-педагогічного та соціального супроводу обдарованого учня в освітньому навчальному закладі; роль та функції сім'ї у розвитку обдарованої дитини; стилі виховання обдарованої дитини у сім'ї.</p> <p>вміти: використовувати досвід виховання обдарованих дітей у власній практичній діяльності; враховувати теоретичні положення виховання в навчально-виховному процесі; визначати актуальні напрямки виховання обдарованої особистості залежно від її індивідуальних особливостей; підбирати методи, прийоми засоби виховання обдарованої особистості шкільного віку; визначати ефективні механізми соціальної адаптації залежно від індивідуальних особливостей учня; проектувати виховання особистості; враховувати в навчанні і вихованні особливості національного виховання; виробляти стратегію виховання для різних груп; розробляти технології вирішення проблем соціальної адаптації та соціалізації обдарованих дітей у підлітковому віці; розробляти моделі та методики оцінки соціальної ситуації розвитку обдарованих школярів; працювати із батьками обдарованих учнів; оцінювати вплив сімейного виховання обдарованих учнів на їх загальний розвиток.</p>
<p>Набуті компетентності</p>	<p>Загальні (ЗК):</p> <p>ЗК-3. Здатність до формування, абстрактного мислення, критичного аналізу та синтезу, оцінки сучасних наукових досягнень, генерування нових ідей / креативності при вирішенні дослідницьких і практичних завдань.</p> <p>Спеціальні (СК):</p> <p>СК-1. Здатність здобувати глибинні знання у галузі обдарованості/обдарованості особистості.</p> <p>СК-3. Здатність розробляти і застосовувати методологію, визначати стратегію і план дій дослідження та моделювати, реалізовувати і розвивати процес вирішення нових наукових педагогічних проблем і задач в області обдарованості.</p> <p>СК-6. Здатність до професійно-педагогічного зростання, самоосвіти, саморозвитку, самореалізації і самоздійснення.</p> <p>СК-8. Здатність здійснювати освітньо-наукову діяльність у сфері педагогіки та психології обдарованості на всіх освітніх рівнях.</p> <p>СК-10. Здатність оволодівати професійними вміннями в роботі з обдарованими дітьми різних вікових категорій, надавати ефективні психолого-педагогічні послуги і толерантно ставитися до колег та обдарованих учасників освітнього процесу.</p> <p>Очікувані програмні результати навчання (ПРН):</p> <p>ПРН 1. Вміти демонструвати системний науковий світогляд; володіти сучасними теоріями і концепціями в області педагогіки обдарованості та психології обдарованої особистості, професійною етикою; демонструвати загальний культурний кругозір; нести відповідальність за особистий професійний розвиток.</p>

	<p>ПРН-6. Вміти ставити науково-педагогічні проблеми, обґрунтувати їх новизну, розробляти й удосконалювати категоріальний апарат педагогічних досліджень формулювати мету, завдання і гіпотезу дослідження, створювати програму (теоретичного, експериментального) педагогічного дослідження та реалізовувати її; системно оцінювати результати науково-дослідної роботи; формулювати висновки і складати рекомендації для практичного впровадження її результатів у дослідницько-педагогічну практику та систему вищої освіти; визначати перспективи подальших досліджень.</p> <p>ПРН-8. Вміти застосовувати глибинні знання у галузі обдарованості / обдарованості особистості, за якою здобувач вищої освіти проводить дослідження; засвоювати основні концепції в практичній педагогічній діяльності, вирішувати теоретичні і практичні проблеми; оволодіти термінологією з досліджуваного наукового напрямку.</p> <p>ПРН-14. Вміти керуватися у викладацькій діяльності принципами взаємодії з учасниками освітнього процесу; вміти вибудовувати освітній процес та взаємодію з обдарованими здобувачами освіти з урахуванням закономірностей їхнього психічного розвитку й зони найближчого розвитку; застосовувати сучасні та нові інтерактивні методи і форми навчання; аналізувати результати процесу їх використання в академічних групах; розробляти і рецензувати методичні рекомендації та навчальні посібники; вміти формувати освітнє середовище та використовувати професійні надбання в реалізації завдань інноваційної освітньої політики в області обдарованості.</p>																																				
<p>Структура навчальної дисципліни</p>	<p>Назви тем</p>	<p>Кількість годин</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th rowspan="2">усього</th> <th colspan="3">усього</th> </tr> <tr> <th>лекції</th> <th>семінарські</th> <th>самостійна робота</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Тема 1. Загальні особливості виховання обдарованих дітей шкільного віку</td> <td>23</td> <td>4</td> <td>4</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Тема 2. Виховання обдарованих дітей в колективі</td> <td>23</td> <td>4</td> <td>4</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Тема 3. Освітнє середовище у вихованні обдарованих дітей шкільного віку</td> <td>23</td> <td>4</td> <td>4</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Тема 4. Сімейне виховання обдарованих дітей шкільного віку.</td> <td>21</td> <td>2</td> <td>4</td> <td>15</td> </tr> <tr> <td>Всього годин</td> <td>90</td> <td>14</td> <td>16</td> <td>60</td> </tr> </tbody> </table>				усього	усього			лекції	семінарські	самостійна робота	Тема 1. Загальні особливості виховання обдарованих дітей шкільного віку	23	4	4	15	Тема 2. Виховання обдарованих дітей в колективі	23	4	4	15	Тема 3. Освітнє середовище у вихованні обдарованих дітей шкільного віку	23	4	4	15	Тема 4. Сімейне виховання обдарованих дітей шкільного віку.	21	2	4	15	Всього годин	90	14	16	60
усього	усього																																				
	лекції	семінарські	самостійна робота																																		
Тема 1. Загальні особливості виховання обдарованих дітей шкільного віку	23	4	4	15																																	
Тема 2. Виховання обдарованих дітей в колективі	23	4	4	15																																	
Тема 3. Освітнє середовище у вихованні обдарованих дітей шкільного віку	23	4	4	15																																	
Тема 4. Сімейне виховання обдарованих дітей шкільного віку.	21	2	4	15																																	
Всього годин	90	14	16	60																																	
<p>Зміст навчальної дисципліни</p>	<p>Тема 1. ЗАГАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ</p> <p>теоретичні основи виховання обдарованих дітей шкільного віку у вітчизняній та зарубіжній практиці; виховання обдарованих дітей шкільного віку, мета, завдання принципи; підходи до вирішення проблеми виховання (біогенетичний, біосоціальний, культурноісторичний); напрями виховання обдарованих (естетичне Р. Стернберг; моральне М. Якобсен; емоційно-ціннісне; духовне Г. Гарднер, концепція самоактуалізації, А. Маслоу; громадське; трудове та інш.); методи виховання обдарованих дітей шкільного віку; методи що сприяють організації діяльності, спілкування, суспільної поведінки, самовиховання обдарованої особистості шкільного віку.</p>																																				

	<p>Тема 2. ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ В КОЛЕКТИВІ соціалізація та соціальна адаптація обдарованих дітей шкільного віку; психолого-педагогічні умови соціалізації обдарованих дітей шкільного віку; механізми соціалізації обдарованої особистості; соціалізація дітей шкільного віку в Інтернет середовищі; роль формальних та неформальних утворень у вихованні обдарованої особистості; групи за інтересами, тимчасові утворення (конкурси, змагання, олімпіади); виховання цінностей: духовні та моральні, художньо-естетичні, трудове, статеве та екологічне виховання; виховання гідності та соціальної ініціативності в обдарованих дітей шкільного віку.</p> <p>Тема 3 ОСВІТНЕ СЕРЕДОВИЩЕ У ВИХОВАННІ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ парадигми виховання обдарованих учнів в освітньому процесі; виховання обдарованих в системі традиційного, особистісно-зорієнтованого, розвивального навчання; виховний компонент в моделях навчання обдарованих (Д. Стенлі, Дж. Рензулі, Р. Стернберга); принципи побудови освітнього середовища для розвитку обдарованої особистості, теорія соціокультурного детермінізму Д. К. Сімонта; психолого-педагогічний та соціальний супровід обдарованого учня в освітньому навчальному закладі; індивідуальна (особистісна) адаптація обдарованої дитини до освітнього середовища.</p> <p>Тема 4. СІМЕЙНЕ ВИХОВАННЯ ОБДАРОВАНИХ ДІТЕЙ ШКІЛЬНОГО ВІКУ роль та функції сім'ї у вихованні обдарованої дитини; взаємодія батьків та обдарованої дитини в сім'ї; стилі виховання обдарованої дитини в сім'ї; емоційний комфорт в сім'ї; психологічна підтримка обдарованої дитини в сім'ї; взаємодія школи та сім'ї у вихованні обдарованої особистості; робота з батьками обдарованих дітей; самовиховання обдарованої особистості.</p>
<p>Контроль і оцінювання результатів навчання</p>	<p>Принципи, критерії, процедура та шкала оцінювання <i>Основними принципами</i> оцінювання результатів опанування навчальної дисципліни за вибором є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – об'єктивності (оцінка має відповідати істинній якості та кількості засвоєних знань, компетентностей і результатів навчання); – прозорості (максимальній ясності та відкритості процедури, критеріїв і шкал оцінювання результатів навчання); – систематичності (перевірка якості опанування навчальної дисципліни здійснюється систематично, за кожною темою); – дієвості (корекція та вдосконалення, за потреби, компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог освітньо-наукової програми); – індивідуального підходу (об'єктивна і справедлива оцінка відповідно до зусиль, затрачених здобувачем PhD, дотриманням ним вимог академічної доброчесності та реальних результатів навчання); – педагогічного оптимізму (зорієнтованість оцінювання на пошук особистісних ресурсів здобувача PhD у контексті успішного опанування навчальної дисципліни, стимулювання нових досягнень у навчальній роботі). <p><i>Основними критеріями</i>, що характеризують рівень компетентності здобувача PhD при оцінюванні результатів поточного та підсумкового контролів, є:</p> <ul style="list-style-type: none"> – повнота і вчасність виконання всіх видів навчальної роботи,

передбачених робочою програмою навчальної дисципліни;

- виклад фактів, ідей, результатів досліджень в логічній послідовності;
- доказовість висновків та власної позиції, науково обґрунтовані пропозиції щодо розв'язання проблеми в умовах вітчизняної системи освіти, визначення перспектив дослідження;
- вміння застосовувати теоретичні положення в практиці професійної діяльності під час розв'язання індивідуально-дослідницьких завдань, здійснювати аналіз ситуацій педагогічної взаємодії з метою її вдосконалення та корекції.

Розподіл балів, які отримують аспіранти

Поточне тематичне тестування і виконання ІНДЗ				Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	Залік	
20 (10+10)	20 (10+10)	20 (10+10)	20 (10+10)	20	100

T1, – номер теми; в дужках вказано: перше число оцінювання ІНДЗ – максимальна оцінка, друге число – максимальна оцінка за поточні форми контролю.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою для заліку
90-100	A	зараховано
82-89	B	
74-81	C	
64-73	D	
60-63	E	
35-59	FX	не зараховано з можливістю повторного складання
01-34	F	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Політика навчальної дисципліни

Політика щодо академічної доброчесності

Учасники освітнього процесу у своїй академічній діяльності мають дотримуватись академічної доброчесності з усіх питань цього курсу; посилаються на джерела інформації у разі використання ідей, розробок, тверджень, відомостей; дотримуватись норм законодавства про авторське право і суміжні права; дотримуватись загальноприйнятих морально-етичних норм і правил поведінки.

Порушення академічної доброчесності тягне за собою академічну відповідальність.

Політика щодо відвідування занять

Відвідування лекцій та семінарських занять з курсу є обов'язковим, воно забезпечує краще розуміння матеріалу, дає можливість простежити зв'язок між теоретичною інформацією та її прикладним аспектом, сформуванню системи знань та ґрунтовно підготуватись до заліку та іспиту.

За об'єктивних причин (хвороба, стажування тощо) навчання може відбуватись індивідуально (в он-лайн формі за погодженням із викладачем навчальної дисципліни).

Політика щодо термінів виконання завдань і перескладання

Відтермінування задачі завдань самостійної роботи (презентація, реферат, есе), у випадках вагової причини, може бути дозволене за

	<p>умови надання необхідної документації.</p> <p>Відтермінування складання заліку та іспиту у випадку вагомих причин та їх документального підтвердження може бути дозволене за умови погодження у науково-організаційному відділі Інституту.</p> <p>Проведення навчальних занять, терміни та умови виконання навчальних завдань можуть бути адаптовані до запитів здобувачів освіти із документально підтвердженими особливими потребами. Відповідальністю здобувача освіти залишається вчасне надання таких документів.</p> <p>Політика щодо правил поведінки на заняттях</p> <p>Аспіранти беруть активну участь у всіх видах діяльності на заняттях, виконують навчальні завдання вчасно, відповідно до робочої навчальної програми, активно включаються і за потреби ініціюють спільну (групову роботу) під час семінарських занять. Спілкування учасників освітнього процесу відбувається на засадах партнерських стосунків, взаємодопомоги, толерантності та взаємної поваги.</p>
<p>Інформаційне забезпечення</p>	<p style="text-align: center;">Рекомендована література</p> <p style="text-align: center;">Основна:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Бех І. Д. Особистість у просторі духовного розвитку / І. Д. Бех. – К.: Академвидав, 2012. – 256 с. 2. Безпалко А. Психологічні проблеми розвитку обдарованих студентів-винахідників у закладах вищої освіти / А. Безпалко // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика. - 2018. - Вип. 1. - С. 92-100. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivoo_2018_1_12. 3. Виховання смисложиттєвих цінностей підлітків: досвід і практика виховання. Методичні рекомендації / [Журба К. О., Бех І. Д., Докукіна О. М., Федоренко С. В., Шкільна І. М.]. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. – 143 с. 4. Кравченко Т. В. Сім'я та її вплив на соціалізацію дитини / Т. В. Кравченко // Педагогіка і психологія. – 2009. – № 3. – С. 32–42. 5. Лавриченко Н. М. Педагогіка соціалізації: європейські абрисы / Н. М. Лавриченко. – К.: ВіРА ІНСАЙТ, 2000. – 444 с. 6. Освітнє середовище як чинник становлення обдарованої особистості: монографія / за ред. Р. О. Семенової, авт. кол.: О. Л. Музика, Д. К. Корольов; Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України. К.; Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. 228 с. 7. Психологічні засади розвитку обдарованої особистості в освітньому середовищі: методичний посібник / О. Л. Музика, Д. К. Корольов, Р. О. Семенова та ін.; за ред. О. Л. Музики. – Київ-Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. – 146 с. 8. Соціальна педагогіка: мала енциклопедія / за заг. ред. проф. І. Д. Звереві. – К.: Центр учбової літератури, 2008. – 336 с. 9. Титаренко Т. М. Запобігання емоційному вигоранню в сім'ї як фактор організації сімейних взаємин: наук.-метод. посіб. / Т. М. Титаренко, О. Я. Кляпець. – К.: Міленіум, 2007. – 142 с. 10. Токарева Л. Соціалізація і розвиток обдарованості молодшого учня / Л. Токарева // Соціальна психологія. – 2006. – № 15. – С. 94–102. 11. Туріщева Л. В. Особливості роботи з обдарованими дітьми / Л. В. Туріщева. – Х.: Вид. група «Основа», 2008. – 122, [6] с. – (Серія «Психологічна служба школи»). 12. Янковчук М. М. Вплив сім'ї як виховної інституції на розвиток обдарованості / М. М. Янковчук // Практична психологія та соціальна робота. – 2009. – № 10. – С. 57–61.

Додаткова:

13. Бондаренко Н. В., Косянчук С. В. Аксіологічний концепт національно-патріотичного виховання / О.В. Київ: Фенікс, 2023. 52 с.
14. Завітренко Д. Особливості виховання обдарованих дітей у технічній сфері / Д. Завітренко // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія : Педагогічні науки. - 2015. - Вип. 140. - С. 55-58. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nz_p_2015_140_16.
15. Зуєв М. Загальні підходи до організації навчання обдарованих дітей в Європейських країнах / М. Зуєв // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика. - 2017. - Вип. 1. - С. 40-45. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivoo_2017_1_7.
16. Музика О. Л. Суб'єктно-ціннісна детермінація творчої обдарованості / О.Л. Музика // Вісник Житомирського педагогічного інституту. – 1998. – №1. – С. 53-57.
17. Михайленко О. В. Соціально-педагогічні аспекти навчання та виховання обдарованих дітей у загальноосвітніх навчальних закладах / О. В. Михайленко // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Психолого-педагогічні науки. - 2014. - № 4. - С. 49-54. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nzsp_2014_4_11.
18. Удовиченко І. Організація освітнього середовища для обдарованих учнів загальноосвітніх навчальних закладів / І. Удовиченко // Навчання і виховання обдарованої дитини: теорія та практика. - 2017. - Вип. 1. - С. 46-52. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nivoo_2017_1_8.
19. Перепадя Д. О. Основні напрями державної політики щодо навчання та виховання обдарованих дітей у Китаї / Д. О. Перепадя // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. - 2013. - Вип. 28. - С. 273-278. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2013_28_44.
20. Психологічні чинники самодетермінації особистості в освітньому просторі: колективна монографія / за ред. С. Д. Максименка. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2013. – 400 с.
21. Програма виховання смисложиттєвих цінностей підлітків в умовах євроінтеграційного поступу України / укл. Журба К. О., Бех І. Д., Докукіна О. М., Федоренко С. В., Шкільна І. М. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2022. – 27 с.
22. Яблонська Т. М. Особливості функціонування сім'ї, як умова розвитку особистості дитини [Текст] / Т. М. Яблонська // Проблеми загальної та педагогічної психології: Збірник наукових праць інституту психології ім. Г. С. Костюка НАПН України. – Т. 2. – Ч. 2. – С. 401–407.
23. Ambrose D. Large-Scale Socioeconomic, Political, and Cultural Influences on Giftedness and Talent / Don Ambrose // International Handbook on Giftedness / Ed. Larisa V. Shavinina. – Springer, 2009. – P. 884–903.
24. Cortina L. School Administrators and the Professional Learning of General Education Teachers Related to Gifted Education: A Delphi Study: The doctoral dissertation for the Ed. D. / Lenore Cortina. – South Orange, 2011. – 238 p.
25. Полищук В. М., Карамушка В. І. Система роботи з обдарованими дітьми в умовах загальноосвітнього навчального закладу / Студентський альманах. Вип. 1/38. Режим доступу: http://umo.edu.ua/images/content/nashi_vydanya/stud_almanah/v_1/38.pdf.

Інформаційні ресурси

26. Концепція «Нова українська школа». – Режим доступу: <https://mon.gov.ua/ua/tag/nova-ukrainska-shkola>
27. Мала академія наук України <http://man.gov.ua>